

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2015
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία: 8/6/15

Διάρκεια: 2 ΩΡΕΣ Τάξη: Α΄

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από δύο (2) μέρη . Να απαντήσετε σε ΟΛΑ τα μέρη και σε ΟΛΑ τα ερωτήματα στα φύλλα εξέτασης. Το γραπτό αποτελείται από τέσσερις (4) σελίδες. Να γράφετε με μπλε ή μαύρη πένα. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού.

ΜΕΡΟΣ Α': ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 14)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Μάντη Ειρήνη Ψυχοπαιδαγωγός, ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο είναι μια σημαντική αλλαγή στη ζωή των παιδιών, που σαν γονείς δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε. Αποτελεί μια ολόκληρη διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει όλες τις περιπλοκές που συνεπάγεται μια αλλαγή. Είναι μια μετάβαση από την παιδική ηλικία στην εφηβική, από την εξάρτηση στην ανεξαρτησία, από το γνώσιμο στο άγνωστο, από την υπακοή στην αναζήτηση, από τις φιλίες στις σχέσεις κ.ο.κ.

Πέραν όμως από τις αναπτυξιακές, συναισθηματικές και κοινωνικές αλλαγές που τα παιδιά θα κληθούν να αντιμετωπίσουν στο Γυμνάσιο, υπάρχουν και οι αντικειμενικές διαφορές Δημοτικού - Γυμνασίου. Διότι στην ουσία και εδώ αλλάζουν όλα : πολλοί καθηγητές, περισσότερα μαθήματα, δουλειά στο σπίτι, εξετάσεις, εργασίες, περισσότερες δραστηριότητες και συνεπώς ευθύνες. Οι απαιτήσεις του Γυμνασίου σήμερα είναι πολύ πιο μεγάλες από άλλοτε. Είναι λοιπόν απόλυτα φυσιολογικό αρκετά από τα παιδιά της πρώτης τάξης του Γυμνασίου να εμφανίσουν δυσκολίες προσαρμογής στα νέα δεδομένα συνήθως από την πρώτη μέρα της σχολικής χρονιάς, οι οποίες μπορεί να διαρκέσουν από ένα μήνα μέχρι και ολόκληρη τη φοίτηση του παιδιού στο Γυμνάσιο, εάν αυτό δεν λάβει την απαραίτητη στήριξη εγκαίρως.

Η μετάβαση αυτή βέβαια δεν απασχολεί και δεν επηρεάζει όλα τα παιδιά με τον ίδιο τρόπο. Άλλα παιδιά θα ενταχθούν ομαλά και άλλα λιγότερο ομαλά και αυτό εξαρτάται από πλήθος παραγόντων. Αυτό που είναι όμως σχεδόν βέβαιο είναι ότι τα παιδιά που αντιμετώπιζαν δυσκολίες στο Δημοτικό, θα είναι περισσότερο αγχωμένα, φοβισμένα και ανήσυχα απ' ό,τι τα παιδιά που είχαν καλύτερη επίδοση και μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στο Δημοτικό.

Σύμφωνα με πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα όλα τα παιδιά σε αυτή τη μετάβαση φοβούνται και έχουν άγχος για αρκετά πράγματα που για 'μας τους μεγάλους μπορεί να φαντάζουν απλά αλλά για τα παιδιά μας δεν είναι: όπως για παράδειγμα οι καινούργιοι χώροι των κτιρίων, στους οποίους μπορεί να φοβούνται μήπως χαθούν, η επαφή με τα παιδιά άλλων σχολείων που θα γίνουν οι καινούργιοι συμμαθητές τους, η επαφή με τα μεγαλύτερα παιδιά του Γυμνασίου, ο φόβος για πειράγματα, επιθέσεις και κακομεταχειρίσεις, τα καινούργια και δυσκολότερα μαθήματα, ο τρόπος διδασκαλίας των καθηγητών, η νέα κλίμακα αξιολόγησης (0-20), οι ωριαίες απουσίες.

Σαν γονείς είναι σημαντικό να συζητάτε με το παιδί σας όλα όσα το απασχολούν, να απομυθοποιείτε καταστάσεις που το βασανίζουν, αλλά και να του αφήνετε χώρο να αρχίσει να αναπτύσσεται αυτόνομα. Επίσης είναι σημαντικό να εξασφαλίσετε ότι το παιδί σας έχει χρόνο για πράγματα που το ευχαριστούν και το ξεκουράζουν. Τέλος, είναι πολύ σημαντικό η προετοιμασία στον γνωστικό τομέα να συμβαδίζει με τη συναισθηματική ενδυνάμωση.

Πηγή: <http://www.proseggisi.gr/old-by-webstation/?p=11763>

18/11/2014

Θεσσαλονίκη

Αγαπητέ Γιώργο,

Τι κάνεις; Είσαι καλά; Ευχαριστώ πολύ για το γράμμα και τις φωτογραφίες σου. Μου έδειξες και μου είπες πώς είναι η Πάρνηθα χιονισμένη. Τώρα ήρθε η ώρα να σου πω πώς είναι η Θεσσαλονίκη, το καινούριο μου σχολείο, οι συμμαθητές και οι καθηγητές μου.

Την πρώτη μέρα που πήγα στο σχολείο ήμουν ντροπαλός και διστακτικός γιατί δεν ήξερα κανέναν. **Έβλεπα** μεγαλύτερα παιδιά να τρέχουν και να διασκεδάζουν. Πολλά παιδιά φοβισμένα, αφού ακόμη είναι αρχή, προσπαθούν να προσαρμοστούν στα μαθήματα, στο καινούριο σχολείο και φυσικά να γνωριστούν με άτομα της αρεσκείας τους. Θα 'θελα και 'γω να κάνω καινούριες φιλίες και γι' αυτό γνώρισα το Νίκο. Είναι ψηλός, ξανθός με γαλάζια μάτια. Το καινούριο μου σχολείο είναι μεγάλο και στην αρχή χανόμασταν εγώ και ο Νίκος. Έχει πάρα πολλές αίθουσες που νομίζεις πως είναι λαβύρινθος. Τα μαθήματα προς το παρόν πάνε αρκετά καλά. Συναντώ κάποιες δυσκολίες πού και πού, αλλά εντάξει, είναι φυσιολογικό. Τα μαθήματα έχουνε **ανξηθεί**, το ίδιο και οι υποχρεώσεις. Τα βιβλία είναι πάρα πολλά, κάθε μέρα είναι πολύ **βαριά** η τσάντα, εκτός από τις Δευτέρες.

Οι καθηγητές είναι όλοι πολύ **επικεικείς** και δε θα έλεγα πως είναι ακόμα ούτε τέλειοι, ούτε και χάλια φυσικά.

Βασικά πιστεύω πως όλους θα τους συμπαθήσω, άλλους πολύ και άλλους λιγότερο.

Περιμένω και τα δικά σου νέα! Γράψε μου όσο πιο σύντομα μπορείς.

Με πολλή αγάπη
Αλέξανδρος Τζιάγκαλος

Πηγή: <http://www.0-18.gr/downloads/sta-thrania-toy-a2> (Πειραματικό Γυμνάσιο Μακεδονίας)

1. Ερωτήσεις Κατανόησης:

α) Να εντοπίσετε **το κοινό θέμα** που οι συγγραφείς παρουσιάζουν στα πιο πάνω κείμενα. (μον. 0,5)

β) Ποιο από τα δύο κείμενα είναι πιο οικείο σε εσάς και γιατί; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας αναφέροντας την ιδιότητα (ταυτότητα) του πομπού, το κειμενικό είδος και το λεξιλόγιο του κάθε κειμένου. (μον. 1)

γ) Στο κείμενο 1 η συγγραφέας τονίζει το ρόλο των γονιών κατά τη μετάβαση του παιδιού από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο. Να αναπτύξετε **δύο σημεία** που να εξηγούν το ρόλο αυτό. (μον. 0,5)

2. Οργάνωση Κειμένου:

Να εντοπίσετε και να γράψετε τα δομικά στοιχεία (θεματική πρόταση, λεπτομέρειες, κατακλείδα) της **τέταρτης** (4^{ης}) παραγράφου του κειμένου 1.

(μον.0,75)

3. Μορφοσυντακτικά Φαινόμενα:

α) Να εντοπίσετε μέσα από το κείμενο 2 μια **αποφαντική** (κρίσης), μια **προστακτική** (επιθυμίας), μια **ερωτηματική** και μια **επιφωνηματική** πρόταση. (μον. 1)

β) Να αναγνωρίσετε **σε ποιο χρόνο** βρίσκεται το πιο κάτω υπογραμμισμένο ρήμα και να σχηματίσετε τον **Αόριστο** και τον **Υπερσυντέλικο** στην ίδια φωνή, αριθμό και πρόσωπο.

«**Έβλεπα** μεγαλύτερα παιδιά να τρέχουν και να διασκεδάζουν. » (μον.0,75)

γ) Να μεταφέρετε το πιο κάτω υπογραμμισμένο επίθετο στη γενική και αιτιατική ενικού.

(μον.0,5)

« Οι καθηγητές είναι όλοι πολύ επιεικείς...»

4. Δεξιλογικές Ασκήσεις:

(μον. 0,5)

α) Να δώσετε από ένα συνώνυμο για κάθε υπογραμμισμένη λέξη:

«Αποτελεί μια ολόκληρη διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει όλες τις περιπλοκές που συνεπάγεται μια αλλαγή».

«Σαν γονείς είναι σημαντικό να συζητάτε με το παιδί σας όλα όσα το απασχολούν».

β) Να δώσετε από ένα αντίθετο για κάθε υπογραμμισμένη λέξη:

(μον. 0,5)

«Τα βιβλία είναι πάρα πολλά, κάθε μέρα είναι πολύ βαριά η τσάντα...»

«Τα μαθήματα έχουνε αυξηθεί, το ίδιο και οι υποχρεώσεις.»

5. Παραγωγή Γραπτού Επικοινωνιακού Λόγου:

(μον. 8)

Να γράψετε ένα άρθρο για το περιοδικό του σχολείου σας στο οποίο να περιγράφετε την εμπειρία σας από τον πρώτο χρόνο φοίτησής σας στο Γυμνάσιο. Να αναφέρετε συναισθήματα που νιώσατε, δυσκολίες που αντιμετωπίσατε και να προτείνετε τρόπους μείωσης των δυσκολιών αυτών. (250-300 λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Ν. Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο, [Η Νέα Παιδαγωγική] (απόσπασμα)

Με τα μαγικά πάντα μάτια, με το πολύβουο, γεμάτο μέλι και μέλισσες μυαλό, μ' ένα κόκκινο μάλλινο σκούφο στο κεφάλι και τσαρουχάκια με κόκκινες φούντες στα πόδια, ένα πρωί κίνησα, μισό χαρούμενος, μισό αλαφιασμένος, και με κρατούσε ο πατέρας μου από το χέρι. Η μητέρα μου είχε δώσει ένα κλωνί βασιλικό να τον μυρίζουμαι, λέει, να παίρνω κουράγιο, και μου κρέμασε το χρυσό σταυρουλάκι της βάφτισής μου στο λαιμό.

— Με την ευχή του Θεού και με την ευχή μου..., μουρμούρισε και με κοίταξε με καμάρι. [...]

Ο πατέρας μου έσκυψε, άγγιξε τα μαλλιά μου, με χάδεψε· τινάχτηκα· ποτέ δε θυμόμουν να μ' έχει χαδέψει· σήκωσα τα μάτια και τον κοίταξα τρομαγμένος. Είδε πως τρόμαξα, τράβηξε πίσω το χέρι του:

— Εδώ θα μάθεις γράμματα, είπε, να γίνεις άνθρωπος· κάμε το σταυρό σου.

Ο δάσκαλος πρόβαλε στο κατώφλι· κρατούσε μια μακριά βίτσα και μου φάνηκε άγριος, με μεγάλα δόντια, και κάρφωσα τα μάτια μου στην κορφή του κεφαλιού του να δω αν έχει κέρατα· μα δεν είδα, γιατί φορούσε καπέλο.

— Ετούτος είναι ο γιος μου, του 'πε ο πατέρας μου.

Ξέμπλεξε το χέρι μου από τη φούχτα του και με παρέδωσε στο δάσκαλο.

— Το κρέας δικό σου, του 'πε, τα κόκαλα δικά μου· μην τον λυπάσαι, δέρνε τον, κάμε τον άνθρωπο.

— Έγνοια σου, καπετάν Μιχάλη· έχω εδώ το εργαλείο που κάνει τους ανθρώπους, είτε ο δάσκαλος κι έδειξε τη βίτσα. [...]

Στην Τετάρτη Τάξη βασίλευε και κυβερνούσε ο Διευθυντής του Δημοτικού. Κοντοπίθαρος, μ' ένα γενάκι σφηνωτό, με γκριζα πάντα θυμωμένα μάτια, στραβοπόδης. «Δε θωράς, μωρέ, τα πόδια του», λέγαμε ο ένας στον άλλο σιγά να μη μας ακούσει, «δε θωράς, μωρέ, πώς τυλιγαδίζουν τα πόδια του; και πώς βήχει; Δεν είναι Κρητικός». Μας είχε έρθει σπουδασμένος από την Αθήνα κι είχε φέρει, λέει, μαζί του τη Νέα Παιδαγωγική. Θαρρούσαμε πως θα 'ταν καμιά νέα γυναίκα και την έλεγαν Παιδαγωγική· μα όταν τον αντικρίσαμε για πρώτη φορά ήταν ολομόναχος· η Παιδαγωγική έλειπε, θα 'ταν σπίτι. Κρατούσε ένα μικρό στριφτό βούρδουλα, μας έβαλε στη γραμμή κι άρχισε να βγάζει λόγο. Έπρεπε, λέει, ό,τι μαθαίναμε να το βλέπαμε και να το αγγίζαμε ή να το ζωγραφίζαμε σ' ένα χαρτί γεμάτο κουκκίδες. Και τα μάτια μας τέσσερα· αταξίες δε θέλει, μήτε γέλια, μήτε φωνές στο διάλειμμα· και σταυρό τα χέρια. Και στο δρόμο, όταν δούμε παπά, να του φιλούμε το χέρι. «Τα μάτια σας τέσσερα, κακομοιρηδες, γιατί αλλιώς, κοιτάχτε εδώ!», είπε και μας έδειξε το βούρδουλα. «Δε λέω λόγια, θα δείτε έργα!» Κι αλήθεια είδαμε· όταν κάναμε καμιά αταξία ή όταν δεν ήταν στα κέφια του, μας ξεκούμπωνε, μας κατέβαζε τα πανταλονάκια και μας έδερνε κατάσαρκα με το βούρδουλα· κι όταν βαριόταν να ξεκουμπώσει, μας έδινε βουρδουλιές στ' αυτιά, ωσότου έβγαινε αίμα».

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Παύλος Νιρβάνας – Γλωσσική Αυτοβιογραφία (απόσπασμα)

Ύστερα από κάμποσο καιρό, ο πατέρας μου με πήρε μια μέρα στα γόνατά του και μου είπε πως είναι καιρός ν' αρχίσω να μαθαίνω γράμματα. Αφού το είπε ο πατέρας θα ήτανε σωστό. Μέρα-μέρα, νύχτα-νύχτα. Είχα την ιδέα και την έχω ακόμα, πως ο πατέρας μου τα ήξερε όλα, καλύτερα κι από τον Θεό. Δεν τολμούσα ποτέ να ρωτήσω το γιατί. Ρώτησα μονάχα τη μητέρα μου: Γιατί θα τα μάθω τα γράμματα; Κι εκείνη φαίνεται πως δεν ήξερε καλά καλά το γιατί. Μου είπε μονάχα: «Άνθρωπος αγράμματος ξύλον απελέκητον». Δεν κατάλαβα τίποτε. Την άλλη μέρα ήρθε ο δάσκαλος. Ήτανε ένας νέος λιγνός, κιτρινιάρης, σπανός. Η μητέρα μου τον έλεγε δασκαλάκη. Αυτός μου άρεσε. Όπως ήμουν κι εγώ παιδάκι, ο δασκαλάκης δεν με φόβιζε τόσο. Μου φαινότανε σαν παιγνίδι. [...] Ο δασκαλάκης μου 'φερε κάτι πλάκες, τετράδια, πετροκόντυλα και μολύβια. Τέτοια παιγνίδια δεν είχα ιδεί ακόμη· τα πήρα στο χέρι μου, τα στριφογύριζα και τα καμάρωννα. Ο δασκαλάκης πήρε δύο καρέκλες, τις έβαλε κοντά μου και μου είπε καποια λόγια που δεν τα θυμάμαι. Δεν ξέρω γιατί, μα όταν άρχισε να μου μιλεί, θυμήθηκα το Ναπολιτάνο τον ψαρά και μ' έπιασαν τα γέλια. Ο δασκαλάκης με χάιδεψε στην πλάτη με καλοσύνη, η μητέρα μου με μάλωσε. Ο δασκαλάκης είπε τότε – το θυμούμαι καλά:

– Μην το μαλώνετε, κυρία! Έτσι είναι όλα τα παιδάκια. Όταν αρχίσουν να μαθαίνουν Ελληνικά, τους φαίνονται παράξενα και γελούμε. Ύστερα συνηθίζουν.

Και ξανάρχισε:

– Πρόσεξε, παιδί μου. Τα στοιχεία του αλφαβήτου της ελληνικής γλώσσας είναι είκοσι και τέσσαρα τον αριθμόν. Εμένα με ξανάπιασαν τα γέλια.

– Πες το και συ, παιδί μου... ξαναείπε ο δασκαλάκης.

Το ξαναείπα.

Σιγά-σιγά θα συνηθίσεις. Δεν σου το είπα εγώ;

Ο δασκαλάκης είχε δίκιο. Συνήθισα. Μήπως δεν είχα συνηθίσει και το μπουρουνόλαδο; Όχι μόνο συνήθισα, μα σε λίγο καιρό έπαιζα στα δάχτυλα παρατατικούς, υπερσυντελικούς, μέσους μέλλοντας, δυϊκούς αριθμούς: τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖν ἀνθρώποιν, και χίλια δυο πράματα, που δεν τα θυμούμαι σήμερα. Άρχισα να γίνομαι σοφός. Σε μισό λεπτό έκλινα τον "άνθρωπο", σε δύο λεπτά το "τύπτω, τύπτεις". Η γλώσσα μου γύριζε σαν σφοντύλι. Απ' τα παιδιά είχα μάθει να λέω γρήγορα κι άλλα πράματα: «Άσπρη πέτρα ξέξασπρη απ' τον ήλιο ξεξασπρότερη, εκκλησιά πελεκητή, μαρμακοντυλοπελεκητή», και άλλα. Μια φορά μάλιστα, που πήρα τον κατήφορο σ' ένα συνηρημένο: "χρυσέος χρυσοῦς, τοῦ χρυσοῦ χρυσοῦ..." δεν ξέρω πώς κόλλησα στο τέλος: «Και ποιος την εμολυβοκοντυλοπελέκησε;...» με μια γρηγοράδα καταπληκτική.

Ο δασκαλάκης μού χτύπησε μια με το χάρακα στο κεφάλι. Ήτανε η πρώτη φορά που μ' έδειρε.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν, αφού μελετήσετε και αντιπαραβάλετε τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που σας δίνονται πιο πάνω.

1. Σε ποια εποχή αναφέρονται τα πιο πάνω κείμενα; Να παρουσιάσετε δύο στοιχεία από το κάθε κείμενο που να φανερώνουν την εποχή αυτή . (μον. 1,5)

2. Ποια είναι η αντίληψη των γονιών για το σχολείο και για τη μόρφωση που προσέφερε στα παιδιά; Να γράψετε μια φράση από το κάθε κείμενο που να φανερώνει τις αντιλήψεις αυτές. (μον. 1,5)

3. Να δώσετε δύο χαρακτηρισμούς για τον δάσκαλο στο κείμενο «Νέα Παιδαγωγική» και δύο χαρακτηρισμούς για τον δάσκαλο στο κείμενο «Γλωσσική Αυτοβιογραφία» και να τους τεκμηριώσετε με συγκεκριμένα παραδείγματα από τα κείμενα. (μον. 2)

4. Σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση στα κείμενα «Νέα Παιδαγωγική» και «Γλωσσική Αυτοβιογραφία»; Να εξηγήσετε γιατί επιλέχθηκε το συγκεκριμένο πρόσωπο αφήγησης. (μον. 1)

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ιάκωβος Παπαντωνίου